

profesorski izpit že od l. 1902., seveda niso mogli prezreti. Zato so ga imenovali že prej (1. sept. t. l.) na c. kr. II. državno gimnazijo v Ljubljano. Z imenovanjem v Kočevje pa so čakali še cel teden, do 8. septembra. Zakaj se ni moglo imenovanje v Kočevje izvršiti obenem z drugimi srednješolskimi imenovanji že 1. septembra? Saj je vendar kočevsko mesto bilo razpisano že od 31. julija t. l. Toda namen je prozoren: prvi prosilec se je moral odpraviti, ker je bil najstarejši, ko pa je on preskrbljen, pa hajdi z Nemcem v Kočevje!

Da bi naši domačini bili nameščeni na zavodih izven slovenske zemlje, je popolnoma izključeno, kskor je pokazala gonja proti ubogemu suplentu v Celoveu. Na Kranjskem pa tudi ne dobe stalne službe, kakor kaže slučaj Kočevje.*) Kaj torej naj store ti supletenti in žalibog premnogi njihovi nasledniki na vseučilišču? Svetuje se jim, naj gredo za ljudskošolske učitelje. Na ta način imajo vsaj upanje, postati kdaj profesorji na učiteljskih!

Počestčenje Jožefa Travnca.

Dasi je bilo skrajno neugodno vreme, se je zbral dne 1. t. m. na ljubljanskem pokopališču pri Sv. Krištofu lep krog učiteljstva, da počasti spomin svojega dobrotnika, nadučitelja v pokoju Jožefa Travnca, ki mu je ob gomili v znak hvaležnosti postavilo spomenik „Deželno slov. učiteljsko društvo“.

Lepo je, da častimo svoje blage pokojnike, ki so bili vrlji člani našega stanu. Med prvimi svojimi možmi smemo pa imenovati Jožefa Travnca, ki je pokazal dejansko svojo ljubezen do učiteljstva. Raznim učiteljskim društvom, ki tvorijo našo organizacijo, je zapustil vse svoje imetje, okrog 80.000 K. Zato ga po pravici nazivljemo prvega in doslej edinega mecenca slovenskega učiteljstva.

Pod vodstvom tovariša Pavla Gorjupa so zapeli ob grobu učitelji žalostinko „Usliši nas!“ — potem pa je v kratkih

*) Znano nam je, da je našim ljudem zaprta pot tudi v Dalmačijo, ker smatra deželni šolski nadzornik v Zadru Slovenca za — Švabe. Tudi v te razmere bo treba posvetiti! Uredništvo.

Lep večer smo preživeli tu, ko sta nas obiskala „posrbljena“ Slovenca podpolkovnik Vukasović in nadinžiner I. Roš s svojima ženama. Mnogo, mnogo smo si imeli povedati iz svoje domovine. In pridružil se nam je tudi litijski rojak dr. Tr. ki je ravno tiste dneve pohajal po slovanskem jugu. Slišal je, da smo tu, iskal nas je — in našel. Da ni manjkalo napitnic, je umevno, a preznačilna je bila napitnica, ki jo je v pozdrav Slovencem izgovoril g. Vukasović. Besede ki so prihajale iz njegovega srca, so pač kazale, da si šteje v ponos in srečo, biti svoboden sin svobodne Srbije . . .

Nista bila ta dva edina odlična moža, ki sta prišla v našo „republiko“; počastilo nas je še mnogo, mnogo odličnjakov. Imeli smo čast občudovati v istini demokratsko vedenje mnogih višjih častnikov „narodne vojske“, katerih imena navajati bi bilo preobširno; v naši sredini smo pozdravili tudi dva ministra, namreč naučnega ministra Andro Nikolića in Kosto Stojanovića, poljedelskega ministra.

Kako preprosto, neprisiljeno domače sta se vedla omenjena dostojanstvenika, priča sledeči dogodek. Ko je prišel poljedelski minister v naš krog, slučajno še ni bilo tovariša Ml. pri mizi. Prišedši pa pozneje med nas, sede nevede poleg ministra. Kmalu sta bila v razgovoru, in sicer v tako živahnem, da sta se pozabila predstaviti drug drugemu. Slednjič ponudi tovariš Ml. ministru v podpis svoj „notes“, kamor je zbiral podpise vseh onih, s katerimi je prišel tiste dneve v dotiko. Podpis je prejel,

besedah tovariš E. Gangl očrtal življenje in delovanje pokojnikovo, rekoč:

„Takrat, ko je umrl naš prijatelj, tovariš in dobrotnik, mi ni bilo mogoče prihiteti k njegovemu odprtemu grobu, da bi mu izpregovoril v slovo, kakor je bila njegova poslednja želja. Oddolžujem se mu pa danes, ko smo se zbrali tu, da počastimo njegov spomin.“

Kadarkoli odmrje član našega stanu, se nam vselej stisne srce v bolesi, ker umrje z vsakim pravim učiteljem našemu narodu najboljši in najnesebičnejši prijatelj. V naših vrstah se odpre praznosta, ki jo čutimo tem bridkejše, čim plemenitejši in boljši je bil tisti, ki ga je dohitela smrt.

In on, ki ga imamo sedaj v mislih — ali ni bil plemenit v mišljenju in dober v dejanjih? Dolgo vrsto let se je zbirala okolo njega mladina in prihajal je k njemu odrasli svet — obema je bil prijatelj, učitelj in svetovalec, od vseh ljubljen in spoštovan. Svojo nalogo je umel izvrševati tako, da je priklepil ljudstvo nase. Ljubezen njegovega srca, ki je z enako dobroto objemala vso okolico, je zopet zbuvala ljubezen. V vsestranskem zaupanju je temeljila moč njegovega ugleda; vsi so cenili ljubeznivega moža, ki je živel in delal za tiste, ki ga je v njih sredo postavil njegov poklic.

Bil pa ni povsod in vselej z vsem srcem vdan samo svojemu ljudstvu, ki ga je vzgajal in učil, ampak bil je tudi naš! Naš je bil z vsako svojo mislijo, z vsako svojo željo. Kadarkoli smo se shajali, da se razgovorimo o svojih stanovskih zadevah, da si pomagamo v težkem položaju in zanamcem priborimo boljše čase, je prišel v našo sredo. Z živim zanimanjem je gledal veselo rast naše organizacije. In ko ga je že trla bolezen, ni ostajal doma, nego je prihajal med nas, da se poživi ob krepkem gibanju, ki je zedinilo naše vrste v odločnem boju za stanovske interese, za čast in ugled slovenskega učiteljstva. Na mnogobrojnih naših shodih in zborovanjih je bil naš prijatelj prisoten, da izpriča svojo stanovsko zavednost. Stal je vedno v prvi vrsti med tistimi čestitljivimi našimi osivelimi prijatelji in tovariši, ki so ohranili v trudnih in starih letih mlado in zdravo srce. In zato nam je žal, da je z njim legel v grcb star bojev-

a ker minister ni pristavil svojemu podpisu značaja, ga je tovariš Ml. prav naivno vprašal, kje službuje. Ravnodušno mu je le-ta odgovoril, da ravno sedaj opravlja posel poljedeljskega ministra. — — —

Večna škoda, da nisem imel takrat fotografičnega aparata s seboj. Posnetek tovariševnega obraza bi postal zgodovinske vrednosti.

Tovariša T. in L., ki drugače nista kadilca, sta trdila, da minister kadi posebne vrste cigaret. — — —

V tej „republiko“ je vladala popolna jezikovna enakopravnost; umevno je, da smo tu pač malo, malo upoštevali avstrijski § 19., ki menda govori, da ima le nemščina veljavo enakopravnosti. — — — Vsak je govoril v onem jeziku, ki mu ga je mati narava podarila. „Švabščino“ smo pustili v Zemunu. Ino umevali smo se popolnoma.

V trajen spomin tem zgodovinskim dnem, namreč zgodovine učiteljskega življenja, moramo pa konstatovati, da se vse te dni, bodisi v zasebnem kakor tudi javnem občevanju, ni izpregovorila ni ena nemška beseda, pojav, ki govori cele folijante.

In to je treba pribiti!

Zadnje dneve smo pričeli štirje, to je „balkanska zvezda“ in „balkanska roža“ kakor tudi midva s tovarišem G., malo na srbsko „eikati“, a tovariša L. in T. sta pa ostala tako trdosrčna Slovenca, da se nista premaknila ni za las s svojega

nik, ki je začetek njegovega učiteljevanja segal v temno dobo odvisnosti in tlačanstva, a ki je njegove zadnje dni obsijalo prvo svetlikanje zore boljših časov. K začetku tega prerodenja je priložil tudi on svoj delež. Zakaj, ako je kje obupavala mlada moč, jo je ojačila vnema njegove izpodbudne besede. Pogled na mladega starca je vplival vedno ugodno, ker je zbujač vero v lastno moč.

Da, bil je popolnoma naš! In tega ni mogel lepše dokazati, nego je dokazal s poslednjo svojo voljo. Ko smo v preteklih počitnicah v Belgradu proslavljali spomin največjega dobrotnika srbskega učiteljstva, Gavrilovića, sem se s ponosom spominjal njega, ki je naš Gavrilović, prvi in doslej edini mecen slovenskega učiteljstva. Kar je prigospodaril in privarčeval, je bilo določeno nam. Ko je sklepal svoje račune, smo mu bili v mislih mi; zadnji vzdih blage duše je bil njegov poslednji pozdrav, poslan prijateljem in tovarišem: Vse je vaše, ker ste moji vsi, ki delate in trpite brez priznanja in plačila.

Ne bilo bi bogatejšega stanu od našega, ako bi učiteljstvu kaj koristile same obljube in besede. Ljubezen, ki jo zagotavlja beseda, mora izpričati dejanje, potem je resnična. In taka ljubezen je živela v njem, ki počiva pod to grudo. A ta plemeniti mož je vzrastel v našem stanu, dali smo si ga takorekoč sami. Ni nam ga dala domovina, ker ne vedo ceniti in plačevati kulturnega dela. Mi pa lahko s ponosom pokažemo na ta nagrobni kamen, poudarjajoč, da je postavljen v čast njemu, ki nas je ljubil v dejanjih! Kamen razpade. Ne razpade pa spomenik, ki so si ga njegova plemenita dejanja zgradila v naših srcih. In zatorej ostane neminljiv spomin nanj, ki je naš dobrotnik in vsemu narodu zgled, kakšna bodi daritev življenja!

Po govoru so zapeli peveci-učitelji „Nad zvezdami“. Kamen in grob sta bila okrašena s cveticami, venci in lučmi.

Spomenik je napravljen iz črnega mramorja in ima ta-le napis:

JOSIP TRAVEN

vpok. nadučitelj v Naklem.

* 27./III. 1839, † 30./III. 1906.

Kar blagega je v duši bilo
in kar je bila tvoja last,
vse nam sroč je naklonilo,
da stanu bo v pomoč in čast.
V vek tvoje bo ime slovelo,
kot vzor kreposti v nas živelo.

kranjskega stališča. Govorila sta tako visošo novoslovenščino, da bi ju na Koroškem gotovo smatrali vsi železniški uslužbenci za prava pristna Moskovita.

In imenitno sta izhajala. Posebno tovariš T. je slavil pravo slavje v svoji trdovratnosti in menda je govoril v samih Kettejevih verzih, ker je imel vedno toliko poslušalk okrog sebe. —

Hrana v Belgradu je pač dvojna. Tu se lahko dobi francosko, oziroma nemško kuhinjo, a po vseh gostilnicah prevladuje srbska kuhinja.

Mnogo je narodnih jedil, ki so jako okusna, a naš želodec se mora privaditi šele preobilici porabljene paprike. Srbska narodna jed — mesna namreč — ne more nikakor pogrešati paprike, ker to je menda tak običaj.

Pijača pa ne igra v Belgradu in sploh na Srbskem nobene vloge. Gostilnice nimajo nikake policijske ure, zakaj priznано je, da se Srb nikoli ne opije, in verodostojne priče so nam pravile, da se ne vidi v Belgradu nikdar nobenega pijanega Srba. Ako se komu časih malo noge mešajo, je to gotovo tujec.

(Dalje.)

Novo učilo.

Za uspešno učenje je treba predmetov, učil. Stvari, ki učence obdajajo vsepovsod, so jim docela tuje. Morda jih poznajo po imenu, in to je tudi vse. Najnavadnejše, vsakdanje predmete je treba nositi v šolo, da se seznanijo z njih lastnostmi, da vedo, čemu so.

Kake težave, koliko neprilik nam provzročijo stvari, o katerih nam je govoriti v šoli, v višjih oddelkih in razredih, posebno pa v ponavljalni šoli; pa jih nimamo pri rokah.

„Umetna gnojila“ — ta napis vidiš po trgovinah, ga bereš malone po vseh časopisih. Kmetovalec potrebuje ta gnojila, rabi jih vrtnar, vinogradnik, da celo vsaka gospodična, ki se peča s cveticami.

Tudi v šoli je treba izpregovoriti nekaj o teh kemikalijah, povedati, kako in kdaj naj se s pridom uporabljajo. Kolikokrat iščejo ravno starši pri nas učiteljih sveta o tej zadevi, prosijo, da jim naročimo potrebnih gnojil.

Ali bi ne bilo umestno, da imamo v šoli zbirko najraznovrstnejših umetnih gnojil, da pokažemo in poučimo učence, izpodbudimo starše!

Ker je jesenski čas za nakup teh gnojil najpripravnější, sem pisal v Ljubljano tajništvu c. kr. kmetijske družbe, bi li ne mogla ona preskrbeti za tukajšnjo šolo vsa ona umetna gnojila, ki so vredna naročila.

Postrežljivi in ljubeznivi vodja te družbe, g. Pirc, pa mi piše: „Sprožite v šolskih krogih misel, da priredimo kakih 100 do 200 zbirke umetnih gnojil v steklenicah s primernimi napisi proti povrnitvi neznatnih stroškov za steklenice. Gnojila nam dajo v to svrhu tvornice zastoj!“

Neutrudni naš tovariš, prisednik c. kr. kmetijski družbi, nadučitelj g. Žirovnik Janko, vem, da ukrene vse možno, da dobimo v kratkem prepotrebno zbirko. Tovariši voditelji naj pa malo posegečejo gg. predsednike kr. šol. svetov, in ti gotovo ne odreko novčne podpore.*)

Priporočal bi, naj vsa šolska vodstva, osobito ona večrazredna, pišejo tajništvu c. kr. kmetijske družbe v Ljubljano, da so pripravljene vzeti tako zbirko.

Na noge, tovariši! Ljudstvu bo pomagano. Jedli boimo boljše meso, pili mastnejše mleko, čebele bodo srkale najfinejši med! Dežela obljubljen, kje si?! Nadučitelj M. Vrbič.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Slovenska Šolska Matica. Odbor „Slovenske Šolske Matice“ je imel dne 28. oktobra 1906 ob 10. uri dopoldne svojo sejo v konferenčni sobi c. kr. I. državne gimnazije v Ljubljani.

Navzočni: predsednik Henrik Schreiner in odborniki: dr. Janko Bezjak, Viktor Bežek, Jakob Dimnik, Franc Gabršek, Franc Hubad, Andrej Senekovič in Alojzij Strmšek, dalje društvena urednika: dr. Fran Ilešič in dr. Josip Tomišek.

I. Predsednik otvarja sejo in pozdravlja navzočne.

II. Tajnik Fr. Gabršek prebere zapisnik zadnje odborove seje z dne 22. aprila 1906, ki se odobri.

Predsednik pripomni, da pri letošnjem obnem zboru „Zaveze“ v Šoštanju zato ni predaval, ker so imeli dnevni red že poprej določen.

III. Tajnik poroča o vlogah, ki so se rešile kurentnim potom, in o zahvalah za podarjene društvene knjige, kar se vzame na znanje.

*) Ta nasvet je vreden vsega uvaževanja in ga najtopleje priporočamo.